

Tämä on Energiaviraston sähköisesti allekirjoittama asiakirja.

Detta är ett dokument som har signerats elektroniskt av Energimyndigheten.

This is a document that has been electronically signed by the Energy Authority.

Asiakirjan päivämäärä on:

12.10.2022

Dokumentet är daterat:

12.10.2022

The document is dated:

12.10.2022

Esittelijä / Föredragande / Referendary

Nimi / Namn / Name: Antti Paananen

Pvm / Datum / Date: 12.10.2022

Ratkaisija / Beslutsfattare / Decision-maker

Nimi / Namn / Name: Simo Nurmi

Pvm / Datum / Date: 12.10.2022

Tämä asiakirja koostuu seuraavista osista:

- Kansilehti (tämä sivu)
- Alkuperäinen asiakirja tai alkuperäiset asiakirjat [Allekirjoitettu asiakirja alkaa seuraavalta sivulta. >](#)

Detta dokument består av följande delar:

- Titelblad (denna sida)
- Originaldokument [Det signerade dokumentet börjar på nästa sida. >](#)

This document contains:

- Front page (this page)
- The original document(s) [The signed document follows on the next page >](#)

Eduskunta
Valtiovarainvaliokunnan verojaosto

sposti: sara.kuitunen@eduskunta.fi

Viite: Lausuntopyyntö 7.10.2022

Lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi tuloverolain väliaikaisesta muuttamisesta (HE 204/2022 vp)

Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan verojaosto on pyytänyt Energiavirastolta kirjallista lausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi tuloverolain väliaikaisesta muuttamisesta (HE 204/2022 vp).

Energiavirasto lausuu asiasta seuraavaa:

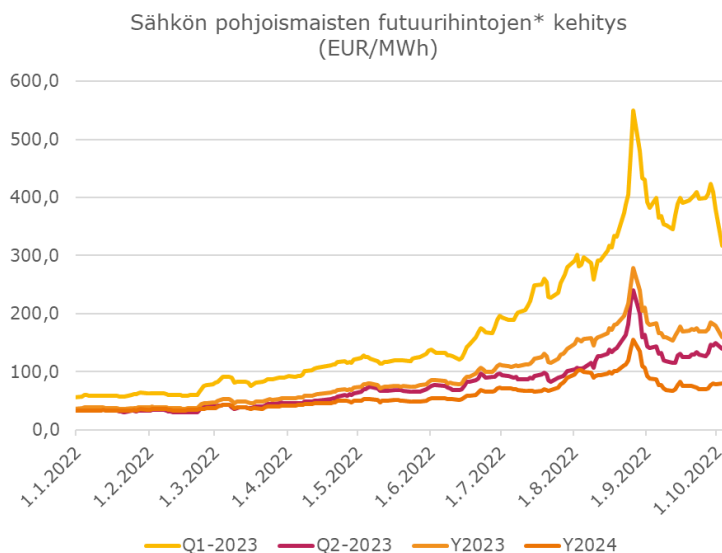
1 Taustaa

Sähköenergian tukkuhinta on ollut nousussa Suomessa ja muualla Euroopassa syksystä 2021 lähtien. Erityisesti kesästä 2022 lähtien tukkuhinnan nousu on jyrkennyt voimakkaasti.

Merkittävimpana syynä sähkön tukkuhinnan nousulle on ollut maakaasun saatavuudessa olevat häiriöt ja noussut maakaasun hinta, jotka ovat johtuneet Venäjän rajoituksista siirtää maakaasua Eurooppaan. Maakaasun ollessa erityisesti Keski-Euroopassa usein viimeinen ja kallein käyttöön otettava tuotantomuoto, joka myös määrittää tukkusähkön hinnan, on kallistunut kaasu nostanut sähkön tukkuhintaa. Sähkön tukkuhintaa Suomessa ovat lisäksi nostaneet ydinvoimalaitosten käytettyvyydessä olevat ongelmat Ranskassa, nousseet kivihiilen ja päästöoikeuksien hinnat sekä keskimääräistä heikompi vesivarastojen tilanne Pohjoismaissa. Myös Venäjältä tuodun sähkön ja kaasun loppuminen toukokuussa on vaikuttanut sähkön hintaan.

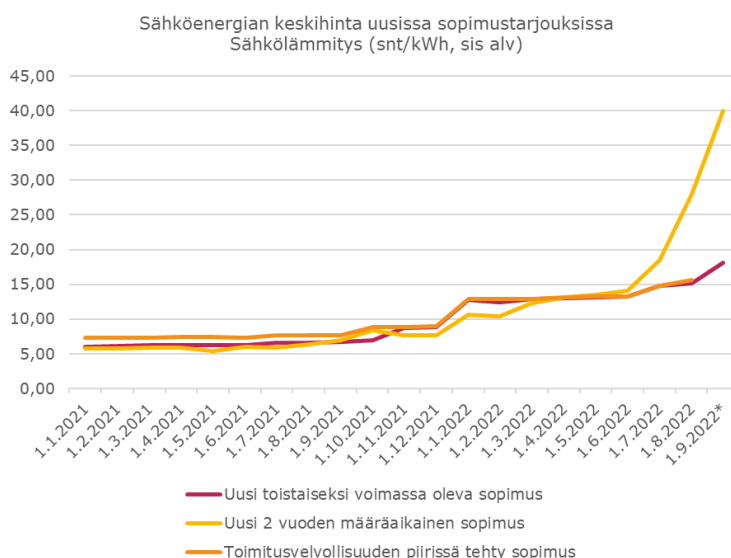
Tämän hetken johdannaishintojen perusteella markkinatoimijoiden näkemys on, että vuoden 2023 ensimmäisen neljänneksen hintataso olisi edelleen hyvin korkealla, mutta seuraavilla vuosineljänneksillä tukkisähkön hintatason odotettaisiin olevan jonkin verran tätä alempana. Toimintaympäristössä on kuitenkin merkittäviä sähkön hintaan vaikuttavia epävarmuuksia, joten mitään täsmällistä tai varmaa ensi talven tai ensi vuoden sähkön hintatasosta ei voida sanoa. Futuurihintojen kehitys myös kuvastaa, miten epävarmuuksien takia markkinoiden näkemys tulevasta hintakehityksestä on vaihdellut kesän jälkeen.

Seuraava kuva esittää ensi vuoden 1. ja 2. vuosineljänneksen sekä koko vuoden 2023 ja 2024 pohjoismaisten futuurihintojen kehitystä tämän vuoden aikana.

Kuva 1. Sähkön pohjoismaisten kvartaali- ja vuositason futuurihintojen kehitys. Referenssinä rajoittamaton systeemihiinta. Lähde: Thomson Reuters

Tukkuhintojen nousu on heijastunut sähkön vähittäismarkkinoilla etenkin uusien sähkösopimusten hintoihin, jotka ovat nousseet loppukesästä lähtien. Tämän näkyy erityisesti uusien määräaikaisten sopimusten hinnoissa, jotka olivat syyskuun alussa keskimäärin noin 40 snt/kWh. Seuraavassa kuvassa on esitetty keskimääräinen sähkön hinnan kehitys uusissa sopimustarjouksissa sähkölämmitteiselle pientalolle.

Kuva 2. Sähköenergian hinta uusissa sopimustarjouksissa ilman siirtomaksuja ja sähköveroja. Lähde: Energiavirasto www.sahkonhinta.fi

Uusien sähkösopimusten hintojen nousu vaikuttaa etenkin niihin kuluttajiin, jotka ovat tänä vuonna uusimassa sähkösopimusta esimerkiksi aiemman määräaikaisen sopimuksen päättyessä. Suomessa kuluttajat ovat yleensä suosineet määräaikaisia sähkösopimuksia, joita oli 54 % sähkösopimuksista vuoden 2021 lopussa. Määräaikaisten sopimusten osuus on ollut noin 50 % usean vuoden ajan ja ne yleensä tehdään kahden vuoden pituisina¹, joten arviolta noin neljäsosalla asiakkaista (~800 000 kuluttajaa) vanha määräaikainen sopimus on päättymässä tänä vuonna.

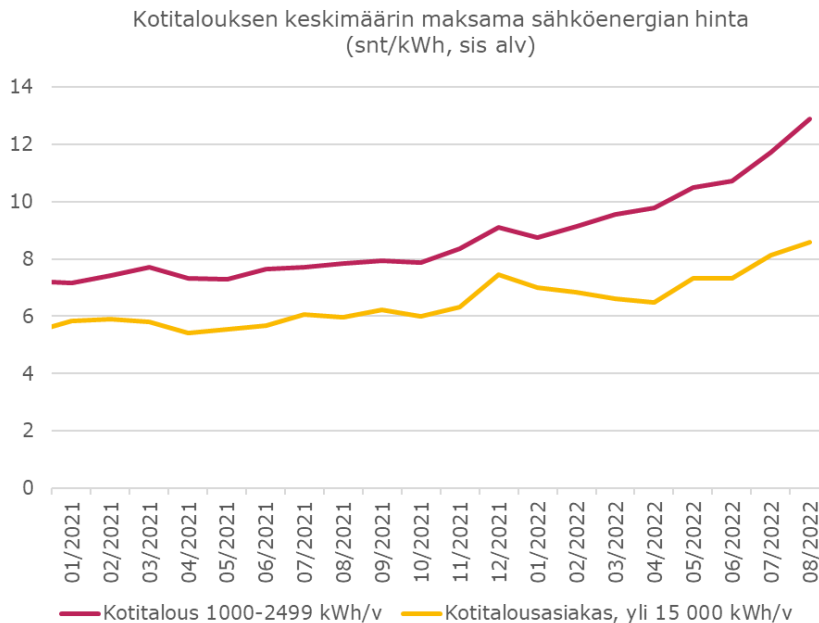
Alkusyksystä alkaen markkinoiden epävarmuuksien takia monet sähkön vähittäismyyjät ovat vähentäneet tai jopa lopettaneet uusien toistaiseksi voimassa olevien tai määräaikaisten sopimusten tarjoamisen ja siirtyneet tarjoamaan uusina sopimuksina ainoastaan pörssisähkösopimuksia.

Pörssisähkösopimuksissa hinta on tyypillisesti sidottu tunneittain vaihtuvaan tukkumarkkinoiden pörssihintaan. Pörssihinnoissa on suurta vaihtelua sekä päivien välillä että vuorokauden sisällä. Pörssihintaan vaikuttaa kulloinenkin kysyntä- ja tarjontatilanne, ja esimerkiksi vaihtelu tuulivoiman saatavuudessa tai vikaantumiset merkittävässä voimalaitoksissa tai siirtoyhteyksissä voivat vaikuttaa voimakkaasti pörssihintoihin. Pörssisähkösopimuksessa kuluttaja kantaa tukkumarkkinoiden hintavaihtelusta aiheutuvan riskin, mutta toisaalta kuluttaja voi vaikuttaa omaan sähkölaskuunsa sillä, miten hyvin pystyy ajoittamaan kulutustaan halvemman sähkön hetkiin ja välttämään kulutusta silloin, kun pörssisähkön hinta on korkea.

Tukkuhintojen nousu heijastuu myös vanhojen toistaiseksi voimassa olevien sopimusten hintoihin. Myyjät tekevät päätökset hintojen muuttamisesta itsenäisesti, ja vähittäismyyjien kesken on eroja siinä, kuinka tiheästi ne päivittävät toistaiseksi voimassa olevien sopimustensa hintoja. Useat myyjät ovat kuitenkin siirtyneet toistaiseksi voimassa olevissa sopimuksissa enenevässä määrin ns. kvartaalituotteisiin, joissa sähkön hinta on kiinteä 3 kuukauden ajan kerrallaan seuraten jossain määrin kyseisen kvartaalin futuurien hintanoteerauksia kyseistä kvartaalia edeltävältä ajalta. Tästä syystä tämän hetken näkymä on, että myös vanhoissa toistaiseksi voimassa olevissa sopimuksissa vähittäishinnat voivat pysyä korkealla tasolla vielä vuoden 2023 ensimmäisen neljänneksen.

Koska merkittäväällä osalla kotitalouksista on edelleen voimassa oleva aiemmin tehty sähkösopimus, joista iso osa on tehty määräaikaisina ja kiinteähintaisina, kotitalouksien keskimäärin maksama sähköenergian hinta on kuitenkin noussut uusien sähkösopimusten hintoja hitaammin. Seuraava kuva esittää kotitalouden keskimäärin maksamaa hintaa. Tiedot perustuvat Tilastokeskuksen sähkönmyyjiltä keräämään otokseen, jossa on taustalla myyjien tekemät todelliset sopimukset.

¹ Määräaikainen sopimus voidaan tehdä myös kahta vuotta pidempänä, mutta sähkömarkkinalain nojalla kuluttaja voi irtisanoa määräaikaisen sopimuksen kahden vuoden jälkeen kuten toistaiseksi voimassa olevan sopimuksen kahden viikon irtisanomisajalla.

Kuva 3. Kotitalouksien keskimäärin maksama sähköenergian hinta. Lähde: Tilastokeskus

Johtopäätöksenä Energiavirasto toteaa, että talven 2022 – 2023 aikana uusissa sähkösopimuksissa sekä johdannaishintoihin sidotuissa toistaiseksi voimassa olevissa sopimuksissa sähköenergian hintojen voi odottaa olevan huomattavasti aiempaa korkeammalla tasolla. Tämä tulee heijastumaan tällaisilla sopimuksilla olevien kuluttajien sähkölaskuihin talven aikana.

Kuitenkin hintojen nousu ei kohdistu kaikkiin kuluttajiin, vaan merkittävällä osalla kuluttajista on edelleen voimassa esimerkiksi vuonna 2021 tehty määräaikainen sähkösopimus, jonka hinta pysyy nykyisten tukkuhintojen tason alapuolella vielä vuoden 2023 puolelle saakka.

2 Hallituksen esityksestä

Hallituksen esityksessä esitetään väliaikaista sähköenergelaskujen perusteella myönnettävää kotitalousvähennystä. Ehdotuksen mukaan vähennys laskettaisiin verovelvollisen vakituisen asunnon sähkönkäyttöpaikassa 1.1.2023 – 30.4.2023 välisenä aikana kulutetusta sähköenergiasta maksetusta määrästä. Sähköenergiasta johtuvat kustannukset oikeuttaisivat kotitalousvähennykseen siltä osin kuin maksettu määrä ylittäisi 2 000 euroa ja olisi enintään 6 000 euroa.

Energiavirasto pitää tarpeellisena, että väliaikaisesti kuluttajia tuetaan nousseiden sähkön hintojen takia. Virasto pitää tärkeänä, ettei tukimekanismilla aiheuteta häiriöitä sähkömarkkinoiden toimintaan. Siten virasto pitää hyvänä, että ehdotettu tuki kohdistuu suoraan loppukäyttäjien maksamiin sähkölaskuihin.

Energiavirasto toteaa myös, että ehdotettujen ylä- ja alarajojen perusteella tuki kohdistuu erityisesti sähköllä lämmittäviin vakituisiin asuntoihin. Virasto pitää tätä

kohdistamista perusteltuna, koska hintojen nousu aiheuttaa näille euromääräisesti suurimmat vaikutukset. Hinnan nousu noin 10 snt/kWh tasosta 40 snt/kWh:in tarkoittaa tyypilliselle sähköllä lämmittävälle vakitukselle asunnolle talvikuukausina noin 600 - 900 euron² lisälaskua kuukaudessa. Vaikka hintojen nousu on nostanut ja nostaa myös muiden kuin sähköllä lämmittävien kotitalouksien sähkölaskuja, niiden euromääräinen nousu ei ole yhtä merkittävä.

Energiavirasto pitää ehdotusta perusteltuna myös siltä kannalta, ettei siinä tuki kohdistu kotitalouksiin, joilla on edelleen vanha määräaikainen ja nykyhintatasolla edullinen sähkösopimus ja joiden maksamissa sähkölaskuissa markkinahintojen nousu ei näy nykyisen sopimuksen ollessa vielä voimassa.

Ehdotetusta kotitalousvähennyksenä kohdistettavasta tuesta huolimatta Energiavirasto pitää edelleen tärkeänä, että sähkön käyttäjien kannustamista ja neuvontaa energiansäästöissä ja myös sähkön kulutuksen ajoittamisessa, mihin myös valtionhallinnon yhdessä juuri käynnistämä Astetta alemmas -kampanja tähtää.

² Arviossa kuukausittainen sähkön kulutus on noin 2000 – 3000 kWh/kk, mikä vastaa tyypillisen sähkölämmitteisen pientalon sähkön kulutusta talvikuukausina.